

A vibrant, colorful background featuring various Easter-themed illustrations. There are several rabbits in different colors (pink, green, blue), chicks, and numerous decorated Easter eggs with various patterns and colors. The scene is filled with small flowers and hearts, creating a festive and cheerful atmosphere.

ВЕЛИКДЕН

Десислава 12а клас

Великден или Възкресение Христово е най-големият, най-светлият празник за православните християни. В християнската религия на Възкресение Христово се чества връщането на Исус Христос към живота на третия ден, след като е разпънат на кръст и погребан.

Празникът е подвижен и се чества в неделния ден на Страстната седмица, чието начало се поставя от първото пролетно пълнолуние. Датата се променя ежегодно, но формулата за нейното изчисление е една и съща както за източната, така и за западната църква.

Събитията, свързани с Христовото възкресение, са станали в дните около еврейския празник Пасха. Поради връзката му с лунния календар, последният е подвижен празник, затова и Великден променя датата си, винаги след деня на пролетното равноденствие.

Още от времето на Първия вселенски събор през 325 г е определен принципът, според който Великден се отбелязва в неделята след първото пълнолуние след пролетното равноденствие.

Православната църква определя датата за празнуване на Великден според Юлианския календар, а Католическата църква – според Грегорианския. Протестантите пък честват празника според местната традиция – на Запад с католиците, на Изток с православните. По традиция Възкресение Христово се празнува в продължение на 3 дни, а подготовката за неговото посрещане започва по време на Страстната седмица.

Страстната седмица /наречена още Седмицата на страданията/ е последната седмица от живота на Исус Христос и последната седмица на Великия пост.

Всеки ден от нея се нарича Велик – Велики Понеделник, Велики Вторник и т.н.

Тази седмица завършва с Великден.

Великденското тържествено богослужение започва в събота вечер, преди полунощ и след приемането на благодатния огън от свещеника той обявява Възкресението с думите „Христос Воскресе!“, а християните отговарят „Воистину Воскресе!“.

Твърди се, че всяка година у нас се носи свещен огън от Божи гроб. Преданията гласят, че там огънят се самозапалва и че в началото няма топлина. Той се разнося до всички християнски църкви и точно в полунощ се изнася от храма, като всеки може да отнесе със себе си частичка от него. Със запалената свещ, се обикаля църквата три пъти за здраве и щастие на цялото семейство, след което всеки я отнася до дома си, където обикаляйки всички стаи, произнася молитва към Господ да го пази. Великденският огън съществува като светска традиция от XVI век, но произхожда още от предхристиянските обичаи през ранната бронзова и желязна епоха.

Този голям християнски празник е свързан с определена символика, а именно: боядисването на яйца, месенето на козунак, великденското агне, великденския заек. Най-важният символ на този ден е Великденското яйце. Не е известно кога за пръв път започват да боядисват яйца. От древни времена много култури асоциират яйцето с вселената, виждат в него символ на пречистването, прераждането и новото начало. Според археологически данни, яйца се боядисват и даряват още в Древен Египет, Персия, Рим, Китай и Гърция. Самата поява на боядисани яйца е свързана с необходимостта да се съхранят по-дълго време, защото при варенето яйцата стават по-трайни. За да могат да ги различат от суровите, във врящата вода са слагани различни билки, които ги оцветяват. Според християнските предания, първото великденско яйце е свързано с името на Св. Мария Магдалена. Когато отива в Рим, за да се срещне с император Тиберий, възмутена от Пилат Понтийски, тя му дарява яйце, обагнено в червено – символ както на Христовата кръв, така и на Христовата любов към хората, с думите: „Христос Воскресе!“. За изненада на присъстващите, императорът отговоря: „Воистину Воскресе!“. Оттогава навлиза обичаят на Великден, християните да си подаряват боядисани в червено яйца. Постепенно започват да се използват и други цветове.

Именно с яйцето е свързано самото название на празника при някои народи, например при германците – Остерн, от името на англосаксонската богиня на пролетта Остара /Eostre/, на която в миналото са принасяни в жертва великденски яйца / при англичаните Истър, от името на същата богиня на английски/.

Някога преди появата на козунаците, за Великден са приготвяни така наречените обредни хлябове – пити, украсени с оплетени елементи, с отредени 5 места в тях за червените яйца, по едно в четирите края и едно в средата. Историята на великденските козунаци датира преди повече от три века. Тогава, в началото на XVII век, френски хлебар омесва първия козунак за празника и поставя началото на тази традиция, която съхраняваме и до днес. Според изследователи на българското възрождане, за първи път по нашите земи, козунак в съвременния му вид се появява в Шумен в средата на XIX в. Изключително важен великденски символ е и агнето То олицетворява Иисус, който е представен в християнската традиция като божии агнец, освен това, то се свързва с неговата смърт, тъй като е принесено в жертва в деня на Възкресението. Този ден някога е бил празник на пастирите, които колели младо агне. Оттук се разпространява и понятието „Великденско агне“. Популярният в римо-католическия свят култ към Великденския заек, символ на плодovitостта и изобилието, има езически произход и съдържание. Предполага се, че заекът по погрешка е станал предвестник на Великден. Разказва се за един хлебар, който в опита си да опече великденско агне от тесто, заприличва на заек. Традицията на Великденския заек е от езически времена, когато хората принасят и зайци в жертва на Eostre. За първи път той се споменава в немска приказка от XIX век, където крие в градината шарени яйца от децата. Днес той е част от Великденския празник при католиците, а в последните години навлиза и в нашия празник в шоколадов вариант.

ТРАДИЦИИ, ОБИЧАИ, СИМВОЛИКА

Великден, един от най-святите християнски празници, е и български народен празник, свързан с многожество обичаи и ритуали. Според етнографите, това произтича от факта, че той е най-старият християнски празник. Затова се посреща подобаващо – пречистени духовно, с радост и благодарност, нагиздени с нови дрехи, както повелява традицията./Новите дрехи са символ на промяната, на възраждането на новия живот през пролетта и Възкресението Христово./Някои от традициите и обичаите на Великден датират още от древността, а днес ги приемаме като част от сакралността на този ден. С такъв характер са и дните за подготовка на празника, наречени Велики, които са свързани с различни вярвания и обредности. В първите дни се прави почистване на домовете в очакване на празника. Особено тачени през Страстната седмица са сряда, четвъртък и петък, през които не се работи. На Велика Сряда жените не работят женска работа, т.е. не шият, не тъкат и т.н.

На Велики Четвъртък, по традиция, се боядисват великденските яйца, като първото задължително е червено /някъде, дори – първите три/, символизиращо възкресението и кръвта на Исус. Най-възрастната жена в семейството боядисва първото яйце и прави кръстен знак на челата на децата и натрива бузките им, за да са здрави и румени през цялата година. След това яйцето се слага пред домашната икона или някъде в дома, например в сандъка с момински чеиз. Така се пази до следващия Великден, когато се чупи и по него се гадае за бъдещето на дома. В някои краища това яйце или друго червено се заравя в нивата, за берекет и да пази реколтата. На Велика Събота също се боядисват яйца. В миналото за бои се използват естествени оцветители, като отвари от билки и растения. С отвара от брош /коренището му/ или от риган се получава червена багра, със смрадлика – оранжева, зелено – с коприва, жълто – с орехи и кори от ябълка или отвара от стар кромид лук. Освен това при украсата използват восък за рисуване преди боядисването, украсяват с различни листенца за отпечатък. На Велики Четвъртък има и обичай да се подновява квас, което става с билки в тестото. От този нов, млад квас се приготвят специалните обредни хлябове на следващия ден – Велики Петък. Такава е традицията у нас, според която те са неотменна част от великденската обредност, вторият основен символ на този ден. Обикновено се правят в кръгла форма, украсяват се с плетеници и са предназначени за празничната семейна трапеза, за кръстника и близките, за лазарската „кумица“. В различните краища на България носят различни названия: великденски кравай, яйчелник, кошара, квасник, плетеница, кукулник и др. Обикновено се украсяват с нечетен брой червени или бели яйца и усукано около тях тесто. Пригответи с мазнина и намазани с жълтък, те са основен елемент от храната за празничния ден. Велики Петък /Разпети петък/ е времето за душевно пречистване. В този ден не се работи. Вярващите ходят на църква, за да се преклонят пред плащеницата, символизираща плата, с който е бил завит и погребан Исус Христос и минават под нея за здраве, за да се пречистят. Освен, че е един от последните дни от Великденските пости, той е денят с най-строг пост – от Разпети Петък до Велика Събота включително – не се яде и пие нищо. На Велика Събота /Душна събота/ се отдава почит на мъртвите. Почиват се гробовете, раздават се яйца и обредни хлябове за мир на душите на починалите. На този ден, както се спомена, може да се боядисат яйцата. В полунощ на събота срещу неделя с камбанен звън и запалени свещи вярващите християни посрещат Великден, поздравяват се с „Христос Воскресе!“ и „Воистину Воскресе!“.

Великден се празнува в продължение на три дни. Сутринта в неделя отново се ходи на черква за тържествената великденска литургия, след която идва ред на празничната трапеза, около която се събира цялото семейство. На нея най-напред се разчупва обредният хляб от най-възрастния в дома на толкова парчета, колкото са хората в семейството, като задължително се оставя къшей хляб и за Бога. Основен момент в обредността според българската великденска традиция е боренето с яйца /„чукането с яйца“/, тъй като твърдата черупка символизира запечатаната гробница на Христос, а пропукването на яйцето – Неговото възкресение. Този ритуал, символизиращ победата на възкресението над смъртта, е ритуал за здраве, при който най-ентузиазирани са децата. Те „се чукат /кълцат/ още от заранта с червени яйца, търсейки най-якото яйце, „кълцок“.

Младоженците през този ден гостуват на своите кумове, родители и на девера, момите – на кумицата си от Врѐбница. Те носят великденски хлябове и кошница с червени яйца. Посрещат ги с богато подредени трапези, на които обичайно, съгласно традицията, има и агнешко. След обяд на Великден идва ред на обичая „люленки“. Всички моми отиват на място, където има високо дърво и се люлеят за здраве. Тук идват и момците и всеки гледа да се полюлее, за да се предпази от змейове и болести.

В понеделник, първия ден от т.н. Светла /Томина/ неделя, в някои райони съществува обичай, наричан „размятане на яйца“, затова и денят се нарича разметан понеделник. Застанали в две групи, една срещу друга, момичета и момчета търкалят червени яйца помежду си.

ТРАПЕЗА

Главно място на великденската трапеза заемат козунакът и боядисаните в червено яйца, с които задължително се отговява /т.е. слага се край на Великия пост/. Всички се „чукат“ с шарени яйца – за здраве.

Имен ден празнуват всички, носещи имената: Величко, Величка, Велико, Велик, Велика, Велко, Велимир, Велимира, Паска и Паскал.

